

VERSLÁB • VERSLÁB • VERSLÁB • VERSLÁB

Nagy Lea

Budapest-árral szemben, hátra

Vörösesbarna, széles sáv, messzire látni a térben.
A szótlan Duna, s a művelt kalapos sétálgat e térben.
Majd a nép, az istenadta nép megy a munka felé kelletlen,
Illatos útról Hévvél, majd 3-sal nyugatra, árral szemben,
hátra.

Ormótlan, hízott lovak a Héven, ugaron futva lihegnek,
köszön a kevély, színes-nyomtató-külsejű nemzedék.
Utas leszáll, fű közt, keskeny sétányon oson,
széles lépcsőn rohan, majd liheg az 1-es villamoson.

Majd Boráros tér, hűgyszagú betonon lohol a siető nép,
Budapest.
S itt egy másik hosszú lépcső, magasan meg a Petőfi hid,
alatta áll a 2-es, kecses sárga élőlény,
Proletár Balkánista elegáns belvárosba ér.

Itt, a Dohány utcai szórakozóhely közt haladok épp,
jómódú szajha utca, hisz' már a költő a gyalogos.
Egy perc múlva beérek, egy sarok innen a munkahelyem,
őrült hely, és azt a külföldit az utcán én nem irigylem.

Zsebből pénzt húznak, én meg pénzt keresek. Tudod
kevesebbet
mint amit ő költ, mármint maga a Költő, vele én nem is
versenyezhetek.
Húzza a cigány fülbe a nótát, fizeti a részeg nyomban,
innen meg
tőlem jobbra koldus muzsikál lent az aluljáróban.

Vége, kimegyek, és a szürke lyukból kiigyeksem a fényre,
piros az utca, sétálok egyre, nem sietek sehová végre.
Majd ahogy mélyül a válság, javul a műsor az Astorián,
diplomával, szívet tépőn hegedül lent a kéregető.

Hagyjuk, nézzük a Körutat. A vásárlót elszívta a pláza,
alszik a bolt, álmában déligyümölcs-kirakatra várva.
A síneket felszedték, újra, épül egy újabb tér,
csavarog az álmom, lábam öntudatlan sávra tér.

A körútnak vége, Boráros tér, Duna.
Piros sávjaid most már feketék, visszfény csillog rajta,
benne tükröződik Buda, majd
elmerengek mindezen, árral szemben, *hátra.*

A ROVATOT SZERKESZTI: KIRSCHNER PÉTER

TÁNCRA KÉRT TEGNAPOK

Buza Péter

Zugló fölött, Csömör alatt, Rákospalotától jobbra, Kőbányától balra. Túl a régi Pest határát jelölő szolnoki vonal pályaművén. Jobbára homokos pusztaság vidék, tétován mocsaras foltokkal. A 19. század közepéig meg sem érinti a nagyváros közelsége. De aztán úgy száz-egyven-százötven éve megizmosodnak a civilizáció csírái azon a harmincegynéhány négyzetkilométeres területen, amelyet 1950 óta Budapest XVI. kerületként tart nyilván a közigazgatás. Négy község van akkor ott, de őt „városrész” épül együvé. Ez az ötödik a Cinkotával egyesült Árpádföld. Az első maga Cinkota, mellette Mátyásföld, aztán Rákosszentmihály, s végül (de – ahogy mondani illik – nem utolsó sorban) Sashalom.

Ha már halom, tisztázzuk talán lazításként az ezen a vidéken négy-öt nemzedék óta őslakos polgárok büszkén hirdetett meggyőződését – s ezzel szerencsésen meg is érkezünk tárgyunkhoz, Széman Richárdnak a legendákat s tényeket elegyítő helytörténeti kötetéhez. Szentmihály „fennsíkjáról” mind a mai napig azt állítja minden rendes lokálpatrióta, hogy magasabb, mint a Gellérthegy. S bár ennek felemlgetése a kötetben nem nélkülözi az anekdotikus elemeket, az a tényleges helyzet, hogy ezen a vidéken, a Rákos patak túlsópartján, a terep legmagasabb pontja 235 méterre fekszik a tengerszint felett. Éppen, mint a Gellért-hegy csúcsa.

Páratlan lehetőséget rejt a vidék! A közeli történelmi patakkal együtt már-már vadregényes tájat mutat azoknak, akik a legkorábbi fentebb emlegetett időkben kinézték maguknak, elsősorban mint nyaralásra-pihenésre különösen alkalmas területet. Hogy aztán az 1880-as évektől – amikor vasúti kapcsolata is a pesti belvárossal kiépül –, megkezdődjék viharos demográfiai gyarapodása, változatos társadalmi okokból.

Az Eleink tánca című kommentált szöveggyűjtemény (elismerem, ez a meghatározás némileg elnagyolt és szubjektív) tipikus helytörténeti munka. Az e műfajba sorolható könyvek kiadásának a XVI. kerületben erős a hagyománya. Széman szép könyve a Kertvárosi Helytörténeti Füzeteknek már a 42. (!) száma.

Ha elvonatkoztatunk a konkrétumoktól, s megpróbálkozunk a szintézissel, általános érvennyel talán azt is kijelenthetem, hogy ennek a lényegében felvilágosító, polgárt nevelő munkának csak ott erős a bázisa, ahol mélyek a lokálpatriotizmus gyökerei. Mint például az új közigazgatási keretben működő egykori tizenhatodik kerületi községekben, négy-öt nemzedék óta. Semmi sincs következmények nélkül. Mert ha ez így van, bizony könnyen elveszíthetjük, s rendre el is veszítjük a független mérlegelés esélyét. A fontos és kevésbé fontos események távolabbról jól megkülönböztethetőek egymástól, ahogy a jeles és jelentéktelen személyek is. De a helyi hazafiság közelségéből nézve egyetlen varázslatos panorámát látunk és láttatunk – s foglalunk kötetekbe fontos és kevésbé fontos elemeket, a tévedéseknek is megadva a létezés jogát.

Remélem sikerült a fentieket úgy megfogalmaznom, hogy ez az igazság – ha az – ne zuhanjon azok nyakába, akik veszik maguknak a fáradságot felkutatni lakóhelyüknek s múltjának élő emlékezetét. Mert vitathatalanul érdemes munkát végeznek. Még ha az a bizonyos panorámakép nem minden felületén egyenletes minőségű is, a vakfoltokról nem is beszélve.

Értékelem a szerzőnek azt a törekvését, hogy anyagát megkísérelte – több-kevesebb sikerrel – tematikus fejezetek rendjébe szorítani. Értékelem, hogy különösen gazdag illusztrációs anyagot rendelt forrásaihoz s a maga a szövegéhez, s hogy igényes kivitelű kötet a végeredmény. A kötet alcímében – Szemelvények az elődtelepülések kultúrtörténetéből – vállaltakat teljesítette. Olykor ennél többet is: gondos forráskutatással megkísérelte végleg lezárni azokat az anekdotikus dilemmákat, rendbe tenni azokat a meséket, amelyeket sok nem itt patrióta pesti vagy éppen országlakos is ismer. Például a Nagyicce meg a cinkotai kántor históriáját vagy Szent Mihály legendáját.

Részben vagy egészben közli a helyek közös történelmére vonatkozó olyan kéziratok szövegét, amelyek esetenként gyakorlatilag hozzáférhetetlenek. S ha ki is nyomtatták egyiket- másikat, a tartalmukhoz kifejezetten körülményes hozzájutni.

Éppen ehhez a szándékhoz (s társfejezetéhez) kapcsolódik a kötet két különösen adatgazdag része, az, amelyikben a helytörténetiről elődokról, illetve a helyi sajtóról esik szó. Forrást kínálva a feldolgozással azoknak is, akik az általános tanulságok megfogalmazásához keresnek támpontokat. Már ami helytörténetírást és a helyi sajtót illeti.

Érdemes teljesítmény. ●

Széman Richárd: Eleink Tánca.

Szemelvények az elődtelepülések kultúrtörténetéből.

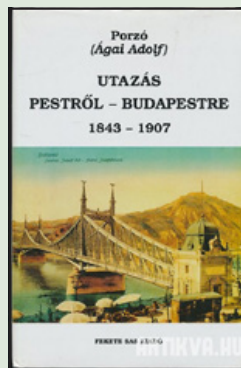
Kertvárosi Helytörténeti és Emlékezet Központ.

A kötet megvásárolható a Kertvárosi Helytörténeti Gyűjteményben:

Budapest, XVI., Veres Péter út 157.

Ára: 1700 Ft

KÖNYVJELZŐ • KÖNYVJELZŐ • KÖNYVJELZŐ

PORZÓ: UTAZÁS PESTRŐL BUDAPESTRE

Fekete Sas Kiadó

Pontosan 110 éve jelent meg *Porzó*, vagyis az ezen az írói álneven dolgozó kitűnő újságíró, *Ágai Adolf* kötete, melyben szinte mindent megírt, ami 65 év alatt, 1843 és 1907 között történt itt abban az időben, amikor – Ágai – dőlt, avagy kurzív betűt is átvéve idézzük – „dicstelen kicsi német városból vált az országnak fényes, magyar székes fővárosává”. Ezt az egyébként nem csak helytörténetként, de roppant szórakoztató olvasmányként is forgatható kötet, Budapest-történeti alapmű most reprint kiadásban újra elérhetővé vált.

Ára: 5000 Ft

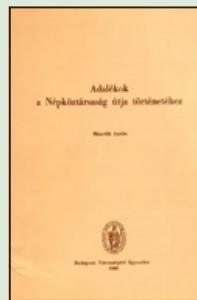
MINDENT A MAGA HELYÉN VÁROSLIGET, VÁROS, VÁR

Magyar Urbanisztikai Társaság

A Városligetben és a Várban tervezett építkezésekkel kapcsolatos kérdésekkel, kételyekkel, lehetséges javaslatokkal foglalkoztak a Magyar Urbanisztikai Társaság nagy érdeklődéssel kísért konferenciái 2014-ben és 2015-ben. A kötetben tizenhét szerző mondta el, avagy írta le a véleményét a témát illetően, s ezeket szerkesztette kötetbe *Körmendy Imre* és *Schneller István*. A könyvben a Városliget létrehozásának, megtervezésének, kialakításának s további történetének leírása is olvasható.

Ára: 2200 Ft

Megvásárolható: FUGA Budapesti Építészeti Központ, Petőfi Sándor utca 5. és MUT, Liliom utca 48.

ADALÉKOK A NÉPKÖZTÁRSASÁG ÚTJA TÖRTÉNETÉHEZ

Ez lett az „Adalékok...” sorozat első kötetének címe, amikor 1982-ben egyévnyi lelkes, az útvonalat házról házra bejáró, az akkori állapotokat képen és írásban megőrkítő, a helytörténeti információkat begyűjtő „társadalmi munka” után elkészült. Az akkor megszerveződött csapat, amely egy évvel később a Budapesti Városszépítő Egyesület alapítója is lett, a következő évtizedben bejárta az egész Terézvárost meg Erzsébetváros, Józsefváros, Ferencváros belső területeit. Ezekből a gyűjtésekből is könyvek lettek, s azután következett a Lipótváros, a Belváros, a Viziváros, a Margitsziget és a Tabán. Az Adalékok... sorozat még hozzáférhető kötetei beszerezhetőek az Egyesület székelyén.

Áruk kötetenként: 1500 Ft

Kapható: Budapesti Városvédő Egyesület, XII. ker. Böszörményi út 20–22.